

L'AVENS

LITERARI- ARTÍSTICH-CIENTÍFICH

REVISTA MENSUAL ILUSTRADA

QUATRE PARAULAS

SOBRE UNA REFORMA EDUCATIVA

Es defecte gros de nostra educació lo no conéixer á fons generalment res de lo que 'ns envolta y per lo tant de lo que 'ns toca de més apropi. Preguntéu á un barceloní, p. e., qué hi ha de notable á Barcelona y á bon segur que, fora de lo que apareix al exterior, la majoria ben poca cosa sab de lo altre: y encara de lo exterior gracias si n' té un coneixement exacte y detallat com correspondria. No li demanéu si coneix los riquíssims arxius de la corona d' Aragó y de la municipalitat, ni tant sols si ha visitat lo museo de Santa Agatha, lo clàustre de Sant Pau ó las columnas del temple d' Hèrcules en lo carrer de Paradís: fa aixó pot ser massa antiquari, nos respondria; mes, fixantnos en la mateixa Catedral, Santa Maria del Mar, la Casa de la Ciutat, la Audiencia, la Llotja, ¿quí las ha visitadas ab detenció assaborint las innombrables bellas que las avaloran? ¿quí té notícia de las moltas y bonas col·leccions particulars com en lo recinte de la comtal ciutat s' enclóuen? ¿quí ha seguit en nostres carrers y monuments nostra historia, trasladant á sa imaginació tantas y tantas escenes com ella presenta, magníficas y ostentosas las únas, llamativas y heróicas las altres, dignas totas ellas d' eterna recordansa? ¿quánts n' hi ha que, al llegir en los rétols dels carrers los noms de Fontanella, de Villaruel, de Casanova, de Claris, de Viladomat, de Pujadas, de Aymerich, de Ali-Bey, de Ausias March, de Muntaner, de Tamarit, sápigan quí eran aqueixos personatges ó sospiten tant sols quan han existit? Y no s' diga que aixó es natural, perque no tothom pot tenir

la instrucció suficient pera lograr tals coneixements, puig no 'ns costará gayre probar que del comensament á la fi, la mateixa instrucció que s'ens dóna peca en aquest concepte per sa base. Fixémnos en la historia, p. e. Comensém per apendre la historia sagrada, es á dir, la més remota: entrém en la segona ensenyansa y ab la major minuciositat nos expliquen sens deixarne una totes las dinastías del Egipte, totes las batallas (aixó sí, moltes batallas, com si en la historia sols fos digne de posarse de relleu lo rompres' lo cap), que han donat grechs y romans, bárbaros, creuhats y fanátichs de tota mena; y ¿qué resulta? Qu' arribém als últims del curs què lo temps nos falta y si, per sort, encara podém veure alguna cosa de la época moderna, lo que succeheix pocas vegadas, ho veyém á corre-cuyta y sens esmersarhi ni la décima part del temps y traball qu' en lo més allunyat de nosaltres havíam empleat. Per suposat, que al estudiar la historia d' Espanya, passa lo mateix: més á més, la manía unitaria que ha informat las lleys actuals, evita á posta que s' donga importancia á las historias particulars de las regions que, independents un dia, integran avuy la nació espanyola, y dit está per lo tant que lo que ménos s' ensenya als catalans es la historia de Catalunya, es á dir, la que més nos convindria coneixer. Ab la llengua passa lo mateix: la única que no estudiém es la que parlém sempre, y potser per aixó no n' parlém bé cap. Estudiém geografia, v. g., y s' aplica lo mateix principi: sabém hont se troban lo Ganges, l' Eufrates y l' Tigris, pero ignorariam eternament, si no 'ns ho fes veure lo carril, hont se troban lo Besós y l' Llobregat, per no dir lo Ter, lo Segre ni l' Francolí. Y ens fan donar quan som noys llargas é ininteligibles definicions de lo qu' es un riu, lo mar y una montanya, quan no costaría més que una agradable passejada lo pujar á Montjuich ó al Tibidabo y apendr'ho tot de una ullada pera no oblidarlo mai més.

Tot es la aplicació del mateix principi, principi fals, principi que convé alterar radicalment. De lo conegut á lo desconegut, diu la pedagogía: ¿donchs qué hi ha més conegut, ó qué poguem conéixer més bé, que lo present, que lo actual, que lo nostre? De lo fácil á lo difícil: ¿donchs qué més fàcil que comensar per lo d'ara, per lo que á tot hora veyém, per lo que més nos interessa, puig que hi vivíem entre mitj? Aixís avansaríam sólidament en tots nostres coneixements, ab interès sostingut y ab utilitat sempre efectiva: qui més estudiaría, sabría més, però lo nivell general dels coneixements seria més uniforme, seria més humà que avuy, y crech que la trascendencia de aquest cambi radical en la instrucció y educació, seria immensa y en extrém profitosa. La geografia comensaria per la casa, pe 'l

carrer y per la vila, s' extenderia per sos encontorns, trasposaria las muntanyas, y agrandintse sempre en cercles concèntrichs acabaría per la província, pe'l regne, pe'l mon; la historia pendria origen en los pares, los avis y la familia, passant de aquí al poble, de aquest á la nació y de questa primera á totes las otras: las ciencias comensarían per los fenòmens vulgars, comuns, rutinaris; los experiments no necessitarían dispendiosos gabinetes, los museos serian tota la naturalesa; l' hort, la cuyna, los passeigs, comunicarián materials pera las primeras llissons de física y química: las plantas, los aucells, las rocas de cada comarca, serian coneuguts sens aparatos tecnicisme, y la botànica, la zoología y la mineralogía, despulladas en sos dificultosos principis de sa horrible sequedad y abstracció, guanyarián inconscients adeptes y potser futuras glorias científicas entre los mateixos xicots que avuy se diverteixen fent la corretjeta ó destruhint nius. Fins la arqueología, comensada á estudiar baix aquest plan, no apareixerà accessible tant sols als sabis y als erudits: podría ésser que no anés més enllá que la época del monument més antich que s' coneixés en cada localitat, mes ja n' hi hauria prou pera crear afició entre alguns y respecte en tothom, y no veuriàm més aqueixas bárbaras mutilacions ni aqueixas restauracions inconscients, que per tot arreu nos avergonyéixen y deshonran.

La época actual es essencialment de lluya y lo procediment que indiquem nos donaría més elements pera vèncer. Fins per lo que toca al modern catalanisme, la influencia de semblant transformació seria tal volta més trascendental de lo que á primer cop d' ull pot suposarse. No sentiríam á dir tant y tant inconscientment, á bon segur, que Catalunya es superior en tot; mes en cambi cada qual sabría més ab quiñs medis y de quína manera podría donarli de debò aqueixa superioritat. Coneixentnos més, nos tornariàm més seríos, més formals, més catalans, en una paraula, y veuriàm á las horas que de molts de nostres mals ne tením la culpa no saltres mateixos y qu' es en va cridar contra Madrid quan no sabém extirpar de nostras entranyas lo mateix corch que rosega las sevas.

Plan y pensament es aquest qu' exigirían més llarga y detinguda explicació que las que puch doná'lshi en aquest moment; mes com los crech molt propis d' una revista que s' anomena *L' Avens*, no m' ha semblat improcedent sometre 'ls á sos ilustrats lectors é invitarlos á que reflexionen un poch sobre lo que deixo dit.

RAMON ARABÍA Y SOLANAS.

APUNTES SOBRE L' TEATRO DE D. JOSEPH M.^A ARNAU.

Si per algú diu *Bruno* al final de *A bordo y á terra*

— y s' acaba la comedia
com totas, ab casaments,

es, sens dupte, per lo teatro del Sr. Arnau, que podríá anar simbolisat per aquest detall, puig que son fonament, sa pedra de toch es sempre l' amor, escullit entre 'ls varis resorts qu' ofcreix la comedia per interessar y que motivan la representació de caràcters y costums diversas.

¿ L' Arnau obra aixís per convicció, porque cregui que 'ls enredos amorosos sigan los que millor interessin en la comedia? Creyém que sí. Apart de lo que nosaltres li habérem sentit dir, en una de sas primeras obras dramáticas, *Casarse por carambola*, s' llegeix lo següent:

LUCIA: ¡Eso sí, siempre el amor!
ENRIQUE: Es precisa circunstancia,
que da á la historia importancia
y un gran recurso al autor, etc.
CONCHITA: Y en verdad, tiene razón;
él nos inspira interés, etc. (Escena 1.)

Pro sigui com sigui lo fet es lo que á nosaltres interessa, y lo fet es tan cert com que aquesta última y casi be totas las comedias del mateix autor podrían concretarse retòricament aixís: exposició; dos que s' estiman; embolic, estorbs á aquest amor; desenllás, triunfo del primer amor y casament qu' admets ó no una conseqüència docent.

Tal acostuma á ser l' acció fonamental de las comedias de l' Arnau.

En un travall excelent, fet de má mestre, sobre 'l teatro catalá que premiaren á D. Joseph Ixart en los Jochs Florals de 1878, se cita per modelo son desenrotlio. No podia equivocarse en aquest punt qui ab tant d'acert los judica tots, y si algun defecte 's nota no es de gran importancia y té lloch per lo general en casos especials á que no debia descendre l'autor del

modestament titulat *Ensaig històrich crítich del teatro català*, però que si deuen ocuparnos á nosaltres.

La exposició es sempre, com ha de ser, sensillísima, y en aquest concepte no's deu escatimar lloansas al Sr. Arnau. Pero per altra part en las comedias en tres actes la trobém casi bé sempre massa llarga : los primers de *La mitja taronja* y *Donas* nos semblan interminables. També en alguna's cau en un defecte per cert fàcil d' evitar.

Los cómichs no's poden callar res, tot ho contan que diria Hamlet : en la *Mitja taronja* be's veu que la *Mercé* estava enterrada de qui era son cosí y porque venia, pero, per lo que pugués ser, lo Sr. *Esteve* ab una cincuentena de versos n' hi torna á fer part. Un petit detall en la acció, una disposició mes encertada haguera estalviat al senyor *Esteve*, com al *Grau d' Al camp y á la ciutat*, y com á l' *Isabel de Las pubillas y ls hereus*, aqueixa anti-artística recopilació d' antecedents al comensar la comedia.

¿ Cóm se procedeix en l' embolich ? Un *quid pro quo*, de vegadas forzássim com en *Casarse por carambola*, una coqueta amiga de la estimada y desitjosa de conquistarli'l promés (*Fruta del siglo*, *La pubilla del Vallés* y en certa manera *La mitja taronja*), la oposició del pare (*Al camp y á la ciutat*, *Las tres alegrías*) que protegeix en *A l' altre mon y en Lo pollastre aixelat* á un rival, la infidelitat del promés (*L' embolich de cordas*, *Los banys de Caldetas*). la cómica indeisió de la protagonista al presentarse nous partits (*Vario, nubes y viento* y *A bordo y á terra*) tira'n á rodar per pocas escenas, per lo general, l' amor qu' es verament l' amor que deu representarse en la comedia segons *Quintana*, es á dir aquell que

...alegremente
bate las alas; un mirar le irrita,
y otro mirar le aplaca fácilmente.

Concebuit ab una sensillés envejable l' hi manca una miqueta d' art que conservi sempre interessant la acció: saltá á la vista que son poch aqueixos recursos per sostenir, sense cap més encant, una comedia en tres actes, en dos, y fins en un. Aquest es, per nosaltres, lo més gros defecte del teatro de l' *Arnau* : pobresa d' episodis, d' incidents interessants. A lo que més coloca sols *tipos* casi be sempre ridículs al costat de la acció principal, pro que ni la enredan, ni logran substituir, encara qu' estiguin pintats ab mestria, l' interès d' un veritable episodi.

Posém per exemple *La mitja taronja* que es en conjunt una de las bonas obras del teatro á que ns referím. Dos actes per que la *Sra. Pona y Flora* disputin l' americano al *Sr. Esteve y Mercé*, sense que cap altre enredo

d' importància los amenisi, son sobradament llarchs. Al costat d' aqueixas cinquè figures hi trobém à *Ramón* y à *Lluiset*, pro es sencilla pintura d' un caràcter lo primer, y sols serveix per descobrir las coqueterías de la *Flora* y casarsi en las últimas escenes lo segon, llevat de la qüestió qu' arman sobre las perdius y qu' es l' únic episodi desenrotllat (si tal nom mereix) de la comèdia. Prou nos queda 'n *Peret*, pro de sos amors ab la *Mercé* ¿ quin partit se n' treu durant l' embolic? Cap, si no es posarnos en un mar de confusions sobre l' caràcter de la *Mercé* que resulta mitj dibuixat no més, que no sabém si es bona ó dolenta, si es una ambiciosa vulgar que devant de las *grogas* de 'n *Pancho* deixa al seu primer amant, ó si es una heroina que l' abandona per no dar un disgust al bo del *Sr. Esteve*; sembla que l' *Arnaud*, potser per sistema, no vulgi anar més enllà respecte d' això, y ab quatre paraules y un plor en lo primer acte se surt de la cosa qu' haguera pogut ser, pintant la lluyta que podrà ensenyorejar lo cor d' aquella noya sensa educació, ab lo cor verge, franca y simpàtica, un episodi ab las tendencias dramàtiques tant del gust de nostre temps en que la transició entre lo drama y la comèdia priva, com fá notar *M. Victor Fournel*; episodi qu' hauria creat un nou interès al costat del principal, puix així com atenent ara sols á las maniobras de lo *Sr. Esteve* y *Pons*'s pregunta l' espectador; qui guanyará?, observant la lluyta manifesta de *Mercé*, que tal com està avuy si hi es ni's pot ovirar, se preguntaria també; per quí's decidirà? Y entenguis que no volém dir que sia la nostre opinió que en aquest cas concret de *La mitja taronja* s' hagués de procedir d' aqueix modo, puix que sols hem volgut posar un exemple de la escasséss de recursos per interessar, que's nota en las comedias de l' *Arnaud*, algunes de las quals semblan solsament simples quadrets de costums sense cap més pretensió.

D' entre las en un acte vé be citar *Las atmetllas d' Arenys* relativament rica en recursos. Los *quid pro quo* del *Sr. Felip* ab *D.ª Carme* y després lo de 'n *Batista* que entén ilegítimas las fillas d' aquella quan á qui's referia l' interlocutor era á las atmetllas poden ser més ó menós originals y recomenables, pero es lo cert que van posant la acció en un estat tant crítich que si interessa al anarse constituhint més encara 's desitja lo desenllás. Per lo que toca á casi to:as las altres en un acte reduhidats á que un pare dongui lo sí que desde l' principi ja's preveu, ó á que dos que s' estimabhan se casin després d' un fútil entrebanch, van compresas en lo que deixém dit avans.

En quant á la part moral del desenllás pocas vegadas falla: triunfo del amor primitiu com deyam al comensar.

Foren fetas les comedies de l'*Arnau* en una època en que s' escribia per escriurer, sense que cap atenció s' dongrés á determinats ideals d' escola, y per això mentres qu' unes fan deduir d' un casament que 'l casat casa vol y que la coqueteria s' queda per vestir sants (*Donas*), ó que las pubilllas y 'ls hereus, orgullosos y carregats d' escrúpols tontos, may se poden avenir (*Las pubillas y 'ls hereus*), ó que cada hu deu casarse ab los de la seva classe (*A l' altre mon* y potser *La mitja taronja*), ó la honradés y bondat de la gent forana y l' interès y esperit vil de la de ciutat (*L'embolich de cordas*), ó 'l càstich de la ambició (*Al camp y á la ciutat*); altras, sense més objecte que divertir unas quantas horas (*Vario, viento y nubes*, *Fruta del siglo*, *La pubilla del Vallés* y casi be totas las en un acte) ó no ensenyant res, ó l' autor, com si tingués pena de dar un disgust á una coqueta deixantla sense promés per alló de si

un hom sempre la campa (Peret)

¡per una noya es desgracia! (Pona), *La mitja taronja*, acte III, esc. I.

y justificantse en que

luchar en vano sería.

que al fin la coquetería

siempre fué fruta del siglo (Final de *Fruta del siglo*),

propaga *malas doctrinas* (podriam dir en broma) perdonantla, mitj somrisent, de bon grat.

La part retòrica, diguemho aixís, del desenlás es un altre de las cosas que deu alabarse moltíssim al *Sr. Arnau*. No necessita per terminar be sas obras pàpers que surtin á última hora, ni reconeixements, ni tants inverosímils recursos empleats normalment en lo teatro catalá: las acaba ab naturalitat, ab lògica y ab una nota casi sempre graciosa. com la que termina los finals de cada acte, també acertadament y, contra la costum de nostres autors, sencillíssims.

Per diferents conceptes fan especialitat en la manera com acaban quatre comedias: *Donas*, *Nueva táctica*, *Las pubillas y 'ls hereus* y *L' embolich de cordas*.

Nueva táctica y *Donas* no acaban ab casament. Més qu' est insignificant detall hem volgut, ara que teníam peu, dedicar unas quantas paraules á aquesta última obra de l'*Arnau*, per alabarli l' acert que va tenir en la elecció del asumpcio. Aquella crítica primer riallera (que després torna serà ab lo toch dramàtic del final del segón acte) de la *senyora y majora*, de las donas de casa que martirisan á la pobre *joya*, ompla una necessitat y compleix los ideals de la comèdia ridiculizant y fent sentir los efectes d' una costum: ja no son en *Donas* dos amants qui portan la acció, sino

aquella pobre *Amelia* sobre la qual van agrumullantse las nuboladas qu' esclatan á la fí com era de preveure. La *Nueva táctica* qu' emplean los rivals burlats per haberla empleat primer dolenta, nos sembla *pitjor que la d' ayans y d' éxit arriscat*.

Si ab casori acaban *Las pubillas y 'ls hereus* y *L' embolich de cordas* no es lo qué realisa l' amor primitiu, per pena de la primera y major gloria de la segona de ditas obras. En efecte ¿ hi ha combinació més endiablada que la que obliga á fer al *Sr. Arnau* son esperit casamenter, per arribar, en lo final del tercer acte, á que la pubilla s' casi ab *Rafel*, é *Isabel* ab l' hereu? Clar es que pera fer verosímil un casament no n' hi ha prou ab uns quants apartes en lo primer acte y una confusió després; que no s' aparellan personas com qui aparella canaris. Lo fí de *Las pubillas y 'ls hereus* es l' únic desacert gran que s' troba en son teatro. Malehida la relació que té aquell tripioch ab aquesta institució de la familia catalana, que quedaba criticada ab gracia, ab energia, ab vritat, en lo primer acte qu' es un dels millors, sino l' millor, de totes las comedias de que tractém, y que ab molt poch més de lo qu' ara conté haguera constituhit la més perfecta. Y en cambi aquella resolució grega de *Carmeta* á qui ni l' apassionament de l' amor fa perdonar l' ultratje de *Joan*, que s' entrega joyosa al qu' ha auxiliat á son pare, després de la exposició d' aquell caràcter de bondat, de l' honradés de 'n *Ventura*, del to de simpática franquesa de *Nen* contraposantse al mercantilista de *Panxo*, impresionan d' una manera tendra, dolsa: podrá *L' embolich de cordas* ser quelcom *idealista*, pero es bellíssim.

Lo caràcter de *Carmeta* es lo tipo més marcat d' una sèrie qu' ofereixen iguals atractivas tendencias en las comedias de l' *Arnau*. Casi se sempre colocats al costat d' una xicota vana ó quant ménos lleugera, qu' acostuma ser de ciutat, á la qual reprenen ó ensenyen, semblan creadas per fer lluir la integritat de sentiments de la gent del camp al devant de la degeneració de las *senyoretas*. Ab un amor positivista pero noble, á voltas ab petites tendencias romànticas que resultan ofegadas per la resolució, la iniciativa práctica que las fa dominadoras en lloc de fillas, resultan simpàticas sempre, pero també sempre ideals (Recordis sobre tot á la *Carmeta* referida y á *Clara de Al camp y á la ciutat*). En un grau més baix s' hi troban, ab la faceta del romanticisme ó del positivism més pronunciada, com derivacions del mateix caràcter que resultan menos elevadas pero verdaderas. (*Roseta de la pubilla del Vallés*, *Dolores de Nueva táctica*, *Emilia de Fruta del siglo*, *Toneta del Pollastre aixelat*, etc.)

Vegis ab la pintura d' aquestas lo poch cas que deu ferse de las diatribas

que tot sovint tira l' Arnau á las donas. De sas obras podría tréuresen un ramellet : á *Fruta del siglo*, diu lo Baró :

He estudiado á las mugeres,
sé sus artes, sus amanys,
y de todas me recelo
como lo haria del diablo (acte I, escena III):

á *L' embolich de cordas, Panxo* :

A terra hi ha molt d' orgull
y las donas... girém full. (Acte I, escena IV):

á *La pubilla del Vallés, Enrich* :

¿Donas? ;Son pitjor que fieras! (Acte II, escena XII):

á *Los banys de Caldetas* després de las malifetas de la *Layeta* diu Quim :

Donas!... Donas!... Donas!... Donas!...
son donas... per acabá! (Escena VIII).

Y aixís successivament.

Pero ho diuhen, de fixo, pera aquella altra sèrie de donas coquetas d' ofici, casi bé sempre cursis, que l'Arnau pinta de má mestra ab pocas escepçions com la d' *Elissa* de *Al camp y A la ciutat* que resulta massa innocent aixís com massa caricaturat Arturo (*Adela de la Pubilla del Vallés, Lola, de Donas, Dorotea de Fruta del siglo, Flora de la mitja taronja*, etc).

Faltans parlar d' aquellas senyoras maduras, ordinarias, maliciosas y trapasseras (com la *Sra. Quima*, la *Sra. Munda*, la *Sra. Pona*, de *Donas, A bordo y á terra* y *La mitja taronja* respectivament) tant conegeudas en lo teatro català; d' aquella *Isabel (Las pubillas y 'ls hereus)* tipo altiu, entonat, de la pubilla rica de montanya; d' aquellas altres senyoras viudas ó jamonas, remilgadas y aixeridas (*D.ª Lucía de Casarse por carambola, D.ª Jascinta de Nueva táctica, D.ª Carme de las Atmetllas d' Arenys*), importadas del teatro castellà, que sempre tenen un recort ó per lo difunt, que de segur hermossejan, ó per la seva propia passada indisputable belleza, y que faríen encara un pensament si algun cor sensible se fixés en elles : á totas presenta vivas, veritables, de carn y os, lo *Sr. Arnau*.

Entre los caràcters d' homes pochs son nous en lo comú del teatro català, si be tots per lo general son igualment retratats del viu. Nos agrada en primer lloc aquell *Sr. Gil* de *A bordo y á terra*, tipo *esplotador* pero poch esplotat (en lo teatre s' entén), fracció d' aquicixa colla de corps, altres membres de la qual presentaba en lo teatre francés *M. Becque* en son drama *Les Corbeaux* fa cosa d' un any ; aquell *Sr. Pere*, després, de *Las pubillas y 'ls hereus*, personatje de la familiá catalana molt digne d' atenció ; aquells enamorats barrués, sense l' romanticisme tant fora de lloc que no sempre han sabut evitar nostres autors dramàtics (recordis á en *Manuel*

DR. JOSEPH MARIA ARNAU.

Nasqué en Arenys de Mar l'any 1832 y escrigué sa primera obra dramàtica, **FRUTA DEL SIEGLO**,
en 1855.

Dibuix de'n Gomez Soler.

de las tres alegrías, Francisco de A l' altre mon, Pep de la Pubilla del Vallés, etc.); y quant no barrués al ménos discrets (*Batista de Las ametilles d'Arenys, Manuel d' Al camp y á la ciutat, etc.*) encara qu' n aquest punt hi ha una excepció empalagosa qu' es *Carlos de Donas*; nos agrada també aquella serie d' homes d' edat francots, honrats, inocentons y amants de la patria (*Esteve de la Mitja taronja, Bruno de A bordo y á terra, Sr. Pau de La Pubilla del Vallés, Dimas de Vario, viento y nubes, etc.*); trobém exageradas las ximplerías d' *Arturo de Al camp y á la ciutat*, y la afició als coloms y als estels del *Manel de Donas*; y poch sostingut lo carácter (á lo D. Pedro del *Café de Moratin*) del *Barón de Sandoval de Fruta del siglo*.

Fins ara no hem hagut de fer càrrechs d' importància al Sr. Arnau, mes al tocarnos examinar sa versificació y llenguatje es nostre deber senyalarli defectes altament vituperables. Si no 'ns es lícit criticar en son vers la pobresa de pensaments é imatges propis dels poetas lírichs (los quals dant á aquell un valor propi lo constitueixen eficás auxili de la acció), perque may lo Sr. Arnau ha pretengut contarse entre 'ls cultivadors d' aquella classe de poesía, no deixarérem de fer constar que la versificació es casi be sempre descuidadíssima, plena de ripios imperdonables, y fins ab no pochs versos curts ó que passan de la mida. Aixís quant lo *Barón* diu en *Fruta del siglo*

Fluido opuesto es atraido;
rechazado fluido igual.
Son opuestos: si, no hay ripio;
el decirlo es por demás:
con que así no veo más
que exactitud de principio. (Acte II, escena IV),

se li podría contestar: sí, sí, hi ha ripio y ripios y tot. No son aquets dels més grossos y sols los citém per la coincidència d' haberhi ripios de noms y de fets; sent lo més trist que ab una llegida formal la major part de defectes de rima y métrichs s' hagueran pogut esmenar. Aixís per fer de lley aquell vers fals qu' hauria d' equivaldre á 8 sllabas y no á 9:

busqui conquistas á parells (Adela, escena XVII, acte II, La pubilla del Vallés),
bastaría sols invertir las dos primeras paraulaś d'hent
conquistas busqui á parells.

Sigui per haber cultivat primer que tot lo teatro castellá, sigui per la influencia de las malhadadas comedias bilingües y per la época en que l' autor escribia, lo llenguatje es també, en lo teatro de l' Arnau, descuidat.

L' Arnau ha escrit algunes comedias, las més cultas, en castellá. Lluny d' aprofitar al allistarse al Renaixement de nostra literatura, los elements

trets de *Bretón* y de *Serra* que demostra conéixer en aquellas, caigué en la mateixa xabacanería de las comedias calificadas de bufas per lo *Senyor Ubach y Vinyeta* en lo que sobre l' teatro catalá escribia en un llegeríssim trball quals flaquesas aprofita ben be lo temerari *Sr. Tubino*, comedias que potser han fet retraire del nostre teatre á certa part de públich qual ausència y fins antipatia, sembla dir als autors com l' *Adela de La pubilla del Vallés*

¿No veus que no es del meu bras? (Acte I, escena VII).

L' alta comèdia no s' ha cultivat en lo teatro català (1). Avuy qu' aquest avansa brillant y més encertat cada dia, qu' als gèneros antichs potanyadir la tragedia que compta honrosíssimas mostras, toca, als que podrían, fer dar un pás, sols sia de cultura, á la comèdia; pás ara per ara ja iniciat y al que no deu ferver sort l' autor de *Vario, viento y nubes, Donas y Al camp y á la ciutat* d' alguns anys retret incomprendiblement de la esfera literaria militant en qu' encara podría donar novas mostras de son talent, de sa fina observació.

Per això *L'Avens* qu' aprecia l' un y l' altre en lo que valen, se complau avuy en publicar lo retrato del *Sr. Arnaud* pera dir á sos lectors: heus aquí al home moltas de quals obras no han enveillit encara y qu' aplaudiu devagadas sense recordar lo nom de qui las ha escritas perque així sembla volerlo lo carácter modest y retret de son autor.

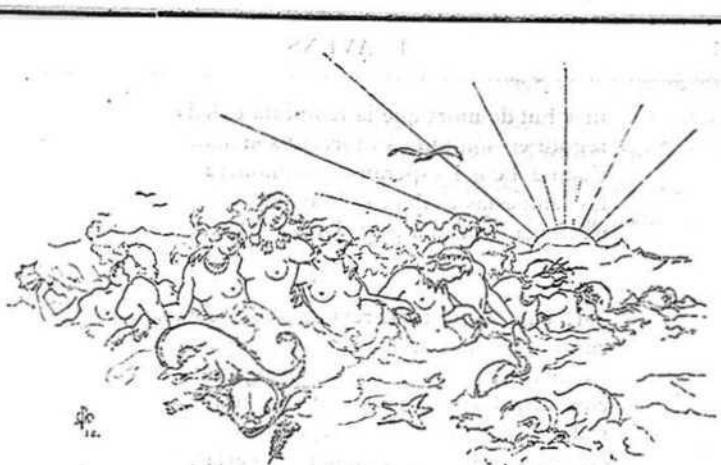
Y ara com havém termenat la nostra tasca, podríam dir oportunament ab lo *Sr. Esteve de la Mitja taronja*:

Tanca la porta, Peret.

LLUIS LÓPEZ OMS.

(1) Aquest, com altres conceptes, es copiat del trball referit del *Sr. Ixart* que 'ns ha servit molt fins per la manera de procedir qu' hem empleat en lo nostre.

→ LA ♡ CERCETA ♡ Y ♡ L' ONADA. ←

(IDILI.)

I.

D'allá hont s'aixeca 'l sol y esclata 'l dia,
d' aquella costa hont la tardor may nia
y eternament van arrivantne onadas,
afrontant mastraladas
una Cerceta á ran del mar venia.

II.

Lo sol naixent, desde són llit de rosa,
l'estrella matinal prop d' ell desclosa,
lo dofí saltador qu'en nits serenas
s'enjogassa ab los cants de las sirenas,
y 'l foch follet qu'esmortuheix l'aubada;
contemplan, ya fa temps, en sa volada
l'intrépida viatjera d'ala estesa
entre la mar y 'l firmament suspesa.

III.

¡Pobre Cerceta! 'L foch que 'l cor li crema,
la flama del amor, flama suprema,
l' empeny en són camí... ¡pobre Cerceta!
Ferida al fons del cor per la sageta
que tots los cors fereix, vè enamorada
¿de quí creus, vida mèva...? d'una Onada.

IV.

¿Qué hi fa que l'halenada matinera
l' empenyi falaguera.

ni 'l buf de mort que la tempesta exhala
regolfi en són plomall torcent són ala... ?
Cuan del cor l' esperansa es timonera
las tempestas exaltan sa bravura;
naufrega ó en'ra á port, jamay s' atura.

V.

L' Ona, entre tant, revolta ab sas companyas,
cantant ab ellas mil casons estranyas,
ya adressantse ab furor, ya submergintse
com núvol irisat que 'l vent esquinsa,
rodant sobre corals y mareperlas
escampa en són camí manats de perlas.

VI.

Y aixís van caminant matí y vesprada
á igual distància sempre ; la Cerceta
seguint ab vol ardit á sa estimada ,
mentres l' Ona coqueta
redobla desinvolta sa carrera
sens may pararse per mirar enrera.

VII.

Y la Cerceta vola... Y no adonantse
del sol ponent qu' al dòls repòs convida ,
derrera l' Ona, pantejant avansa ,
y allí s' turarà diu l' esperansa ,
y allí l' adoraràs l' amor li crida.

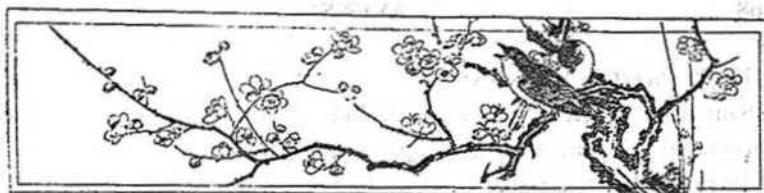
VIII.

Y 'l desitx esperona són coratje ;
ya veu sota sos peus dormir la platja ,
ya sent las onas que las rocas besan
y dels braus mariners los fills que resan
la férvida pregaria
per la barca que boga solitaria.

IX.

Y al veure á sa estimada
ab los brassos oberts frente á una roca
qu' espera voluptuosa sa besada ,
— Yo t' am ! llénsantshi crida. Més l' Onada
desfeta en pòls d' argent tantost la toca
llensa una riallada ,
y á la Cerceta 'l remolí s' emporta
closos los ulls, closas las alas... morta.

APELES MESTRES.

MICHAEL ANGELUS BONAROTUS FLOREN.....

S'acabava los derrers acorts de l' orga s' havían estingit los cants y las pregàries, las atxas que cremavan en l' altar major havían sigut una à una apagudas fent lloch sa groguenca y trista resplandor à la clara llum qu' espargia més d' un raig de sol filtrant à través de las filigranas d' algun rosetó, y à la reposada y misteriosa que enviavan las vidrieras de colors dels espayosos finestrals; y encara la boyra d' encens s'enlayrava esfumant los capitells y arrossegantse per las cornisas, que l' temple havia quedat ja quasi desert, sentintse tan sols lo recelós trepitx d' algun que altre ressagat ó curiós que d' altar en altar ó caminant arrant de las columnas avansava ab reculliment, com imbuhit de la calma y lo repòs que havian sucsehit à las sonoras armonías y à la solemne pompa.

No que fos cap festa assenyalada, ni altra la cerimònia que acabava de tenir lloch que la celebració dels Oficis dominicals; però sapigut es lo aspecte que revesteix la més sencilla funció religiosa en la basílica de S. Pere, à Roma, y la pompa de que's rodejava la cort dels papas, en la època en que desplegà major sumptuositat y més aparato de forsa material, pera amagar potser ab eix brill fictici lo desquiciament de sa forsa moral que anava per moments debilitantse.

Acabava l' sige xv, y esperimentant las arts la magnífica y progressiva evolució que s' operá en tots los rams de l' activitat humana, eixint de son niu de Florencia, estenia l' vol y prometía volar molt amunt al calor de la protecció dels Médicis, d' Alexandre VI y més endavant de Julio II, lo géni artístich del Renaixement.

En eixa iglesia de S. Pere, y en la capella dels reys de Fransa, feya poch temps que havia sigut collocat un grupu en mármol, objecte de l' admiració de molts, de la crítica apassionada de molts altres, donant lloch à acaloradas disensions artísticas y à despertar raquíteas y malsanas envejas.

Era l' obra d' un géni naixent que al naturalisme ingénuo de Succa della Robbia y de Donatello y à la grandiosa idealitat de l' època clàssica, ajuntava la poderosa inventiva de sa imaginació y l' sagell original y característich de sa vigorosa personalitat.

Era la *Pietat* de Miquel-Angel.

Sentada la Verge, en qual rostre de donzella, tendre y juvenil, s'hi transparenta un dolor intens pero tranquil y sossegat, aguanta en sa falda lo cadávre del Cristo, rígit, allargassat, prodigi d' execució y de naturalisme.

L' embaixador francés en la cort d' Alexandre VI encarregá eix grupo á Miquel-Angel, poch després de l' arrivada d' aqueix artista á Roma deixant Florencia una volta mort son protector, y més que protector, amich, Llorens de Médicis.

Del modo brillant que executá sa tasca ne donaren bona prova lo rebombori que produví en la Italia artística y l' número cada dia creixent de visitants y admiradors que concurrían y concorren á contemplar eixa obra desde sa instalació en la iglesia de S. Pere.

La *Pietat*, donchs,— com los italians anomenan á la representació de la escena més patética y conmovedora del drama sublim del Gólgota, del dolor de la mare contemplant lo cadávre de son fill— destacava sa massa blanca y pulida damunt del fondo obscur de la capella y era objecte, feya estona, de la contemplació continuada y escudriñadora d' un jove com de 25 anys, de rasgos enèrgichs en sa fesomía, ample l' front, de cabell curt y cargoladís, bigoti y barba espessos, en quals ulls petits, de mirada viva y penetrant, s' hi reflexava á voltas una expressió melancólica y pensativa, arropat ab una hopalanda forrada de pells grises y apoyat en una pilastra, á un dels ànguls de la capella: un dels pochs que havíen quedat en lo temple una volta finida la cerimònia religiosa. Inmóvil en sa actitud contemplativa semblava disfrutar de l' aislament en que s' trobava y que li permetia l' abstracció meditativa que en sas ideas devia produhir la extàtica contemplació de la mencionada escultura.

Fou distret de sa meditació per lo soroll de passos que anavan acostantse y per lo dringar característich d' un manyoch de claus que acompanyadament balancejaba al caminar lo sagristá acompañant un grup de visitants forasters, á lo que semblava, Lombarts, per lo que s' desprenia de sa pronunciació, que d' altar en altar arriváren devant del grup de la *Pietat* y s' detinguéren una bella estona á contemplarlo.

Nostre jove abandoná la pilastra en que s' apoyava y aná avansant ab circunspecció y no dissimulada curiositat envers los forasters y, encara que situat á certa distancia, pogué compéndrer perfectament la seva conversa animadíssima.

— Magnífich,— deya un d' ells referintse á la escultura — magnífich, es una obra acabada.

— Llástima — deya un altre — que la testa de la Verge no sigui més sentida. No m' acava d' agradar del tot. La trovo un xich freda.

— Pero, quin modelat, quin coneixement de l' anatomía en la figura del Cristo!

— Es admirable.

— Jo no hi entench, — afegia un d' alt barrejantse á la conversa — mes jo crech que no hi ha una justa proporció entre las dos figures. Lo Cristo á mon enténdre es massa petit relativament á la figura de la Verge.

— Podría ser. De tots modos es una obra admirable. No han fet res semblant ni Bombaja, ni.....

— Que sabeu de qui es?

— Me sembla haver sentit á dir que es d' un artista de Lombardia. Per lo acabat de sa execució jo diria que es obra d' Andrea Solaro.

— Efectivament, — contestá un que encara no havia dit una paraula — no aneu equivocat, es de nostre Gobbo, de Milan.

Lo toch de l' Ave María, feya rato que havia ressonat en totes las iglesias de Roma.

La fosca de la nit anava invadint poch á poch las cinc naus de l' antiga iglesia de S. Pere, no tant espayosas per cert com las que Bramante imaginava poch temps després, y Sangallo, Rafael y Peruzzi modificáren á son torn y degué un dia terminar Miquel-Angel, coronant eixa obra gegantina ab la eleganta y grandiosa curva de la famosa cúpula.

Las pesantes portas de bronze enmatllavadas á algun temple pagá acabaven de clourers tot grunyint, y en l' interior, la soletat y l' misteri de l' ombra eran apena torbats, l' un, per la mesquina y tremolosa llum de las pocas y esbarriadas llántias iluminant ab resplandor esmortuhida algun negrós retaule ó rossortint com un foch follet del fondo d' una fosquissima capella, l' altre, de temps en temps per lo ressó metàlich y compassat de las campanadas al senyalar las horas.

No era reculliment, era tristesa y fredat lo que feya esperimentar en aquells moments lo temple.

Un llum se vegé apareixer, oscilar y avansarse.

En lo paviment de mármol ressonaren secas y recalcadas petjades.

Dos veus robustas se sentíren distintament cambiar algunas paraulas y dos bultos s' adelantaren.

Eran lo sagristá y lo jove de la hopalanda forrada de pells grisas.

Abdós continuaren avansant vers la capella dels reys de Fransa.

Al ser al devant del grup de la Pietat, lo sagristà, deixant damunt del pedestal la llàntia que aguantava y fent una reverència á son company — Vos mateix — li digué — feu com vos semblí. Quan estigueu llest vingueu á trovarme. Bona nit, signor Buonaroti.

— Bona nit — contestà aqueix secament.

Y 'l sagristà desaparegué en l' obscuritat.

* * *

Miquel-Angel se trobava sol devant de la seva obra.

Ambiciós de glòria, havien satisfech son orgull las alabansas justament prodigades á sas qualitats.

Havia sufert son amor propi las fuetades de la crítica severa, y despreciat sa noblesa de caràcter las denigracions y las intrigas de la enveja.

Pero aqueixa ànima apassionada de la glòria, no pogué soportar pacientement que una obra, filla, ab totas sas qualitats y defectes, de sa concepció poderosa, de sos coneixements propis, base de sa nombradía, — ab lo Cupido adormit, classificat com obra de la estatuaria clàssica — la ignorància ó la malícia poguessin atribuir-hala á qualsevol de sos rivals ó al últim potser de sos imitadors.

La conversa dels forasters Lombarts havia ferit sa dignitat, ja de sí tant susceptible.

Y á l' escasa llum d' aquella llàntia comensá son revall.

Arrupit devant de son grup, l' escarpra en l' una mà y lo martell en l' altra, indiferent á la pahorosa soletat que 'l rodejava, destacant la massa obscura de son cos — estrafalari de forma per efecte de la violenta actitud que l' encorvava — damunt del marmol iluminat, semblava la ombra d' un esperit maligne executant pràcticament en la representació material y plàstica d' un dogma del catolicisme, l' obra destructora realisada en aquella època per l' intuició diabòlica de Lutero.

Lo grup de marmol presentava en aquell moment un aspecte original y fantàstich. Iluminat per dessota, reliscava la llum damunt dels ànguls dels plechs, endurint la forma, exagerant lo relleu, grans masses de sombra, que 's confonian ab lo fons obscur, deixaven secas y lluhentas ratllas que representaven formes químèriques, estranyas, la expressió de les testas, desencaixades y tétriques com una aparició sepulcral, era de dolor infinit y d' agonía desesperada: era un grup tal com l' hauria concebut l' imaginació visionària y aterradora d' un artista mítich del segle dotze ab la Biblia en las mans oberta en lo capítol del Apocalipsis, ben lluny per cert de la

robustés y la bellesa de la forma, la veritat en la espressió, lo carácter, la vida, l'moviment, l'entusiasmé que respiran fins las obras més impregnadas de pessimisme y teor; — fins lo Judici final d'aqueix Miquel-Angel, — en l'espléndida regeneració de las arts, iniciada per Cimabue y Giotto.

L'endemà los que vingueren de nou á contemplar lo grupo celebrat, pogueren llegir escolpit en la cintura de la Verge lo següent: MICHAËL ANGELUS BONAROTUS FLOREN.

Es l'única obra que ab tot lo seu nom Miquel-Angel ha deixat firmada.

J. M. TAMBURINI,

Dibuix de 'n J. Vayreda.

NOVAS.

Desde l' número pròxim *L' Avens* sortirà dugas vegadas al mes en lloc d' una sola, satisfent així los desitjos que 'ns han manifestat alguns de nostres suscriptors. Aixó 'ns permetrà afegir á nostra revista en algunes coses cert caràcter d' actualitat de que havia carescut fins ara com necessariament ha de succehir ab una publicació mensual. No obstant fer d' aquesta manera l' doble dels números d' avans, la suscripció anual no costarà més que cinc pessetas en compte de sis. De manera que als suscriptors d' un any vindrà á resultarci com si cada tres mesos rebessin un número de regalo.

D. Joan Guarro y Elías autor del folleto *En lo sigle de las llums* que jucdicavam en lo número anterior, nos ha enviat una carta de la que hem deduhit, entre altres coses, que al Sr. Guarro no l' hi agrada nostra nota bibliogràfica relativa á son llibre y que s' creu que no l' hem comprés. Com no 'ns conceptuem infalibles en nostres judicis y podríà ser molt be que 'ns haguéssim equivocat en la crítica sobre l' folleto en qüestió, com amants que som de la imparcialitat facilitem al públic los datos precedents per si acas l' autor tingués més rahó que nosaltres en la apreciació de sa propia obra. Tot es cosa que pot ser. De totes maneres lo Sr. Guarro, ab una modestia que l' honra, reconeix que no ha fet una obra literaria.

Han entrat á formar part de nostra redacció nostres antichs colabordors lo novelista D. Narcís Oller y l' pintor D. J. M. Tamburini. En un dels pròxims números publicarém un interessant qüento naturalista del primer y durant tot l' any preciosos dibuixos del segon que 'ns ha ofert ademés alguns articles sobre assumptos artístichs.

A la amabilitat de nostre company de redacció Apeles Mestres debém lo poder publicar l' idili titolat « La Cerceta y l' Onada » ab la vinjeta que l' acompaña, formant part de la colecció que ab lo títol de *Idilis* fa ya temps vè illustrant son autor y qu' es de desitjar se publiqui com més aviat millor. Formarán part de l' obra los aplaudits idilis *La Cigala y la Formiga* y *La Nit al Bosch*.

Nostre amich En Ferrant Agulló publicarà en breu un tomet de poesías ab lo títol de *Marinas*.

A primers d' aquest mes, morí la mare de nostre colabrador y amich lo conegut escriptor Angel Guimerá.

No cal dir que L' AVENS, s' associa al dolor que li causà tan irreparable perduda.